

שמירת הלשון

איסור שלילת המעלות (ב) – לשון הרע ה, ה-ז

הרב חיים סבתו

חפץ חיים, הלכות לשון הרע כלל ה סעיפים ה-ז

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל ה, ה'

ועתה נבאר מה שכתבנו למעלה, הו בגבורה. הינו לספר על אהד לפני אנשי העיר שהוא בטבעו איש חלוש, תלוי בזה, אם לפי ענינו יוכל להסבב לו מזה רעה, דהינו, אם הוא שכיר יום או מלמד וכיוצא באלו הרבה, אז בודאי בכלל עון לשון הרע הוא. והו בעשר, הינו לספר על אהד לפני אנשים שהוא איש עני או אינו אמיד, כמו שאומרים עליו בעיר, ומה שיש לו הוא חייב לאחרים כנגד זה, גם זה בכלל לשון הרע הוא, כי בודאי אם יתפרסם זה בעיר, לא ימצא אחר כה, מי שיתן לו באשראי, ויבוא מזה לידי הזק וצער גדול ובה יורד לחייו ממש, ועל הכל צריה האיש הנלכב לשום עינו, כיון שאינו מכו לתועלת, בודאי צריה לזהר מאד מאד, שלא יצא מזה קלקול להנדון. ואם בכל אלו הכרח לספר לשום תועלת, מבאר הכל אם ירצה ה' לקמו בחלק ב' בכלל ט' באיזה ענין ובאיזה אפו, ומאד מאד יש לזהר שלא למהר להקל בדבר ולומר: אינני מכו לגנות להנדון, רק לתועלת שיצא מזה, כי יש בזה פרטים רבים כמו שמבאר להמעין היטב בכלל ט' עין שם

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל ה, ו'

א ודע עוד ככל פשוט בענין לשון הרע, שתלוי לפי האיש שהוא מדבר עליו, וימצא, שאחד אומר דבר אחד על שני אנשים, באחד הוא מספר על ידי זה שבחו ובאחד הוא עובר על ידי זה על אסור לשון הרע. ואבאר דברי, כגון אם יאמר על איש, שאחרים מספיקין לו את מזונו, ואין לו דאגת פרנסה, שהוא לומד לערה ג' או ד' שעות ביום, הנה, לפי ערכו יהיה לו זה לגנאי גדול, ולשון הרע מקרי, ואם יאמר זה גופא על בעל בית, שטרוד בפרנסתו, הוא לו לשבח גדול. וכו כיוצא בזה בשאר עניני מצות עשה, שתלוי לפי ממון האיש, כגון לכבד שבת, שאם יאמר על אחד מבעלי בתים השפלים, שהוא מוציא הוצאות כה וכה על שבת קדש, הוא לו לשבח גדול, וזה גופא אם יאמר על מי שהוא נחשב לאיש עשיר, איה שהוא מתנהג כה וכה בעניני שבת קדש, לגנאי גדול יחשב לו, ויהיה לבז בעיניהם עבור זה, ולשון הרע מקרי.

ב וכו באפו זה (ט) בעניני הצדקה, שתלוי לפי ממון האיש גם כן, מה שיהיה לזה לשבח, יהיה להשני לגנאי. וכו בענין זה בבין אדם לחברו, אם יספר על אדם בינוני, שמתנהג כה וכה עם שכיריו, לא יהיה לו זה לגנאי, ואם יספר זה גופא על החשוב שב' ישראל, שמתנהג כה וכה עם שכיריו ומשרתיו, יהיה לו זה לגנאי, וכל כהאי גוונא, על כן קשה מאד להעתיק בספר כל הענינים הנכשלים בו בענין לשון הרע, רק קח דברי הרמב"ם (פרק ז' הלכה ה' מהלכות דעות) עטרה לראשך וזכר אותה תמיד, דכל דבר שאם יתפרסם, יוכל לגרם לחברו הזק בגופו או בממונו או להציר לו או להפחידו, הרי זה לשון הרע.

דף מקורות

ג והזהר אחי, שאל יטעה אותך היצר לאמר: הלא אמרו חז"ל: כל מאי דעלה סני - לחברה לא תעבד, ותטעה לומר: מה אמרתי עליו? שהוא אינו לומד תורה רק ג' או ד' שעות ביום, הלא איני מצוה לאהב אותו יותר מכווני, והלאי שהיו אומרים עלי, שאני לומד תורה ג' או ד' שעות ביום, וכן כהאי גונא (וכן כיוצא בזה) בעניני הצדקה ובעניני הוצאות שבת קדש וכדומה, אבל באמת זהו טעות, דכונת הגמרא, כל מאי דעלה סני וכו', הינו, אם היית במדרגתו, היה דבר זה שגאי לה, ובאמת זה תלוי לפי האיש, שדבר עליו, והמקום והזמן, אם לפי הענין והיה זה לו לגנאי, בודאי לשון הרע הוא מו הדיו.

חלק ראשון: הלכות איסורי לשון הרע, כלל ה, ז'

ודע דכשם שאסור להוציא דבה על חברו כן על חפציו (וי אסור להוציא דבה (רבנו אליעזר ממיץ בספר יראים). וזה מצוי מאד, בעונותינו הרבים, שחוננו אחד מוציא דבה על נכסי חוננו אחר וכל כהאי גונא מפני הקנאה, וזו היא לשון הרע גמורה מדאורייתא.